

Tömörkény István.

Tegnap, amikor még beteg ágya körül álltunk és néztük bágyadt fényű szemeit, hallottuk szavát, melle nehéz zihálását, éreztük láztól izzó kezének szorítását és melegségét, noha súlyosnak látszott az állapotát, mégis hittük, reménykedve biztunk benne, hogy *Tömörkény István*, mindannyiunk felejthetetlen, kedves Tömörkény Istványa, győzedelmeskedni fog a betegségén és csakhamar felépül nehéz bajából. A hívésnek, a boldog reménynek azonban véget vetett a könyörtelen halál; kedden reggel 9 órára Tömörkény István örökre lehunyta az élet eseményeit meglátni tudó szemeit. A toll kiesett az író kezéből, amely nem szántja már a sorokat az apró kutyanyelveken, vége a nagyszerű, a páratlan munkáságnak, a csodás írásművészetnek, aminek a nyomában sok-sok ezer ember aika körül fölragyogott a mosoly derűs fénye. Elszállt a féltér lelke, amely foglalatja volt a nemes törekvéseknek, a haza és a magyar faj szeretetének, a szép kultuszának, az emberbecsülésnek; megszűnt dobogni a szíve, az a tisztán érző, hűséges szív, amely jóságot árasztott mindenre; amely gyűlölni nem tudott, haragot nem tartott, hanem egyre csak ontotta magából a jóságot, a szeretetet és tiszteletet.

A gyászának, e város minden rendű és rangú polgársága gyászának friss és súlyos pillanataiban nehéz megállapítani, hogy Tömörkény István irónak volt-e nagyobb, vagy embernek. Hogy nagy író volt, a beérkezettek, a kivételesen nagystilű írók közül való, az nem szenved kétséget és minden vitán felül álló valóság. Írásművészete oly magas színvonalon áll, hogy legjobbjaink első sorában illeti meg a diszes hely. Érték minden sora, amelyen nem érzik meg a munka ve-rejtékének szaga, hanem megtalálható benne egy nagy talentumnak tudása, képessége és egy derűs lélek életfilozófiája. Olyan az írása — írta egyszer róla *Jászai Mari*. — mint a virágzó almafa, amelynek fehér virágai mögött az izes gyümölcs érik. Mert nemcsak a lelke volt szüziiesen fehér és tiszta, hanem az írása is. Nem tartozott semmiféle iskolához, szektához; a különböző irodalmi áramlatok örvényébe nem kerekedett, ő csak a magyar parasztot rajzolta híven és szerelemmel határos szeretettel. Noha két éles szeme meglátott mindent, az élet legparányibb eseményeit éppen olyan tisztán és világosan, mint a leggrandiózusabb és legszenzációsabb történeteket, az ő két simogató szeme azonban a magyar parasztot kereste és benne nézte, látta meg a faj erőnyeit, kiválóságait, egyben hibáit is. De jobbára az erőnyeiről, kiválóságairól zengett csodaszép éneket; hirdette a fajta értékét, speciális humorát, jóra-halló érzékét, a földhöz való szerelmét, a hazai rögöz való tántoríthatatlan vonzalmát és hűségét. A magyar parasztot felékesítette minden széppel, minden jóval és olyannak mutatta, olyannak hir-

dette, amilyennek a valóságban őket látni szerette volna. Ő a magyarság Sofoclese, — írta róla *Jászai Mari* — aki szintén olyannak mutatta az ő forrón szeretett népét, amilyennek látni óhajtotta volna. Írói nagyságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az ő írásai kiválóságát a közönség és kritika egyaránt elismerte, értékelte, tálalmasnak tartotta és magasztalta. Sohasem kereste a dicsőséget, sem a barátok, ismerősök támogatását, vagy himnuszait. Ami dicsőség, siker, hírnév érte az életben, az mind a helyébe jött kéretlenül és csupán csak ragyogó írásművészete nyomán keletkezett.

Mint ember ékes volt a magyar fajta minden kiválóságától. Egyszerű volt, szerény és alázatos. Nem nevetett azokon, akik elestek, hanem segített felemelni őket. Elfáradva az élet nehéz küzdelmeiben és örökös munkásságában, panaszszavát nem hallatta, a bölcs nyugalomával mindig csak azt hajtogatta, hogy úgy van jól minden, ahogy van. De ezt csak a maga dolgára, sorsára gonodta, mondta. Könnyeit nem mutatta mások előtt és az örömeit sem fitogtatta. Belső életet élt, inkább másokért, mint magának. Nem ismerte az osztatlan érzést és akit barátságával kitüntetett, az építhetett arra a barátságra. A szíve tele volt jósággal és szeretettel, ha a mások sikerének, diadalának hirdetője, elismerője és előmozdítója lehetett. Egész ember volt Tömörkény István, makulátlan jellem tiszta, megingathatatlan karakter. Hite volt az emberekben, a magyarság diadalmas jövődjében és a szerető, szeretett város fejlődésében, naggya válásában.

Nem ebben az ősrégi, magyar városban ringott a bölcsője, a napvilágot, amit oly nagyon szeretett, nem itt látta meg, de hűbb, odaadóbb, szeretőbb fia nincs és nem volt Szegednek, mint volt Tömörkény István. Az élete a rajongása, a hite, a szerelme volt a város, amelynek kulturáján, előrehaladásán, megerősödésén zajtalanul, hivalkodás nélkül majdnem harminc esztendőn keresztül szakadatlanul dolgozott és munkálkodott. Érti, tudja ezt itt mindenki és elismeri a város hatósága is, amely a város halottjának tekinti a nagy író, Szeged büszkeségét.

Tömörkény István befejezte földi pályafutását, küldetését és most már megkezdődik halhatatlansága. Országos nevű nagy író volt, de Szeged írója. Mi szegediek sokkat, mindennel tartozunk neki. És ha leróttuk tartozásunkat árván maradt családja iránt, amely legközelebb állt az ő nemesen érző, kincses szívéhez, akkor kell, hogy leróljuk kegyeletünk adóját halhatatlan emléke iránt is. A szobrokkal diszes Szeged tereinek egyikéről a közel jövőben nem hiányozhat az ő szobra, amely nem kizárólag az ő írói nagyságát lesz hivatva hirdetni, hanem a város halálját és elismerését hű polgára, nagy írója és befogadott fia iránt, aki míg élt,

írásban és szóban hirdette a legnagyobb magyar város dicsőségét, szépségét, hírnévét, büszke jelenét és dicsőséggel teljes jövődjét.

Tömörkény István nem régen betegeskedik. Vasárnap volt egy hete, hogy hirtelen tavaszra fordult az idő és Tömörkény, aki mindég könnyen szeretett járni és nehezebb felsőruhát nem tűrt meg magán, a Tisza partján sétált. Közben levette felső kabátját, sőt széles karimájú fekete kalapját is levette fejéről. Ekkor hűlt meg. Hétfőn már jelentkezett a láz, de azért bement hivatalába. Sőt kedden reggel is a rendes időben megjelent a könyvtárban. Ekkor azonban már feltűnően látszott rajta betegségének nyomai és szemmel láthatólag megroppant az ereje is. Felesége, aki már előzőleg kérte, hogy maradjon odahaza, délután ágybafektette. Tömörkény azonban szerdán reggel ismét fölkel; nem tartotta komolynak a betegségét. Dolgozni azonban már nem tudott. Köhögött; a szemei beestek, láz gyötörte. De még délután is fönmaradt és csak alkonyatkor ment haza Oroszlán-utca 6 szám alatti lakására. Ekkor már alig volt annyi ereje, hogy hazamehessen.

Amint hazaért, ágybafektették. Állapota óráról-órára rosszabbodott. Dr. *Kőhegyi Lajos* megvizsgálta; baloldali tüdőgyulladást, mellhártyagyulladást és májdaganatot állapított meg. Ekkor már előrelátható volt a katasztrófa. Szív működése folyton gyöngült és általában nagyon valószínűtlennek látszott, hogy a legyöngült szervezet meg tudjon küzdeni a súlyos kórral.

Vasárnap megjelent a beteg ágyánál dr. *Machánszky László* is. Szintén reménytelennek találta a beteg állapotát, akinek szív működését ekkor már kámför-injekcióval kellett erősíteni. Láza, amely szerdától vasárnapig 39–40 fok között ingadozott, hétfőn emelkedett. Az éjszakát már nagyon nyugtalanul töltötte. Felesége és leánya, akik betegsége ideje alatt féltő gondnal ápolták, egész éjjel ágyánál tartózkodtak, mert az éj folyamán minden pillanatban tartani lehetett a katasztrófától.

Reggel már agonizálni kezdett. A felesége 8 óra felé megkérdezte, hogy érzi magát?

— Általános depresszió. Elfogy a napfény — mondta alig hallhatóan.

Ezek voltak utolsó szavai. Kilenc órakor mélyet sóhajtott és élettelenül hanyatlott vissza felesége karjából párnájára. Nyomban értesítették dr. *Kőhegyit*, aki a beállott halált megállapította.

Tömörkény István halálhíre futótüzként terjedt el a városban és mindenütt fájdalmas részvétet és lecsújító hatást keltett. Többben még a délelőtti órákban fölkeresték részvétükkel a gyászoló családot.

Tea-délután.

A telebaráti Szeretet Szövetség ma délután 6 órakor a TISZA-szálló naggtérmeiben tartja meg a szórakoztató tea-délutánját a szegedi honvédszenekar közreműködésével.